

NATURA JURIDICA A PLAGIATURULUI - In revista "Pandectele saptamanale", juristul Marian Florescu evidentiaza contradictiile dintre reglementarile privind plagiaturul si legea dreptului de autor si a drepturilor conexe

Scris de L.J. | Data: 22.07.2012 10:52

Pandectele Săptămânale

Editorul Marian Florescu, de la revista "Pandectele Saptamanale", a publicat recent un articol deosebit de interesant referitor la natura juridica a plagiatului, elementele acestuia care pot duce doar prin identificarea lor cumulativa la eticheta de plagiat a unei opere sau lucrari, precum si modalitatea ca actiunea in plagiat sa se poata face direct la instanta competenta. **In acesta perioada, in care atacurile s-au indreptat intens catre lucrarea de doctorat a premierului Victor Ponta, iar acum, in sfarsit, Comisia de Etica va verifica daca insusi Procurorul General al Romaniei a plagiat, materialul documentar al editorului "Pandectelor saptamanale" este binevenit intrucat aduce si critici reglementarilor in vigoare, aratand contradictiile legislative existente, dar si necesitatea crearii unor noi dispozitii care sa fie corelate cu legislatia dreptului de autor.**

Marian Florescu este jurist, activeaza de 17 ani in domeniul editarii cartilor si revistelor juridice. Este editor si redactor a peste 200 de carti, editor si initiator al revistelor Pandectele Romane – serie noua, Revista Romana de Dreptul Muncii, Revista Romana de Dreptul Afacerilor in perioada 2001-2005. In prezent editeaza revistele Pandectele Saptamanale – serie noua si Revista de Drept Social.

Iata continutul articolului in integralitatea sa:

Plagiatul. Scurte consideratii

„Pornind de la definitia legala a plagiatului continuta in Legea nr. 206/2004 astfel cum a fost modificata prin O.G. nr. 28/2011 se propun trei elemente care trebuiesc identificate pentru existenta plagiatului: 1) elementul material, preluarea unui text si lipsa mentiunii citarii textului preluat; 2) elementul intentional, intentia vadita de a prezenta textele preluate si necitate ca fiind creatie sau contributie personala; 3) lucrarea pretinsa a fi plagiatata sa fie originala.

1. Notiune. Definitie legala. Critica definitiei legale. Elementele plagiatului

2. Actiunea in plagiat. Metode propuse pentru probarea plagiatului

1. Notiune. Definitie legala. Critica definitiei legale. Elementele plagiatului

Plagiatul este definit ca fiind: „opera literara, stiintifica sau artistica a altuia, insusita integral sau partial de cineva si prezentata drept creatie proprie”; „plagiatul reprezinta imitatie frauduloasa a unei opere straine” sau „plagiatul reprezinta o reproducere partiala, neautorizata a opere, o forma de contrafacere a operei originale”.

Putem face distinctia intre *plagiatul grosolan*, o lucrare formata numai din preluari identice din alte lucrari, situatie in care discutam despre o reproducere fara drept si *plagiatul subtil*, situatie in care plagiatorul incearca sa-si ascunda textul preluat, imprumutat, prin interventii care in final sa creeze imaginea unei lucrari originale. Aceasta din urma forma reprezinta plagiatul care trebuie sanctionat.

Prin Legea nr. 206/2004 privind buna conduita in cercetarea stiintifica, dezvoltare tehnologica si inovare s-a definit in art.4 lit.d) plagiatul ca fiind „*insusirea ideilor, metodelor, procedurilor, tehnologiilor, rezultatelor sau textelor unei persoane, indiferent de calea prin care acestea au fost obtinute, prezentandu-le drept creatie personala*”. in prezent definitia legala este astfel cum Legea nr.206/2004 a fost modificata prin prin O.G. nr. 28/2011: **plagiatul** – *expunerea intr-o opera scrisa sau o comunicare orala, inclusiv in format electronic, a unor texte,*

expresii, idei, demonstratii, date, ipoteze, teorii, rezultate ori metode stiintifice extrase din opere scrise, inclusiv in format electronic, ale altor autori, fara a mentiona acest lucru si fara a face trimitere la sursele originale. Consideram ca definitia cuprinsa in Legea nr. 206/2004 art.4 lit.d) in forma ei initiala era mult mai acceptabila fata de actuala formula propusa.

Astfel cum e redactata in prezent dispozitia din Legea nr. 206/2004 art.4 lit.d) sanctioneaza un element material, si anume preluarea unui text fara **citare (autor, titlul operei, an aparitie, editura, pagina)**. Teza finala „fara a face trimitere la sursele originale” este acoperita in practica prin mentiunea **apud** prin care se indica o citare preluata de la alt autor, nu din original.

Practic lipsa unei citari instituie o *prezumtie de plagiat*, chiar daca lucrarea este de exceptie si cu elemente clare de originalitate. in doctrina s-a exprimat opinia privind severitatea viziunii asupra plagiatului definita Legea nr. 206/2004 in forma initiala, or in forma actuala la severitate putem adauga si calificativul incompleta. Modificarea Legii nr. 206/2004 prin O.G. nr. 28/2011 a inlaturat un element al plagiatului, si anume *elementul intentional*, intentia de prezentare drept creatie personala a textelor, expresiilor, ideilor ...s.a. extrase din alte lucrari. Ar fi fost indicat ca acest element sa fie pastrat si sa fie eliminata trimiterea la „idei, metode, proceduri” deoarece acestea aspecte sunt in contradictie cu dispozitiile art.9 lit.a) din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor. Mai mult, a fost adaugata si sintagma „expunerea orala”, in sensul ca in mod obligatoriu autorul unei expuneri orale trebuie sa mentioneze textele, expresiile, teoriile, extrasele din opere si trimiterea la sursele originale. E greu de crezut ca un autorul care sustine o alocutiune in cadrul unei conferinte stiintifice are timp sa indeplineasca aceste cerinte in sustinerea unei pledoarii, timpul alocat citarilor poate influenta negativ expunerea publica. Organizarea unei conferinte pe teme stiintifice implica, pe langa selectia lectorilor ce urmeza sa sustina comunicari, si predarea in forma scrisa a alocutiunilor ce urmeza sa fie sustinute in forma orala, in consecinta e greu de inteles ce situatii practice acopera dispozitia referitoare la comunicarea orala in domeniul stiintific.

In practica sunt situatii cand citarea nu este corecta din motive diverse, de exemplu asemanarea de titlu sau nume de autori.Ce se intampla in aceasta ipoteza? Ce este mai grav, lipsa citarii sau atribuirea eronata a paternitatii unei opere? Aceasta ipoteza, de citare gresita, de atribuire a paternitatii unei opere altui autor nu este acoperita de definitia legala. Atat lipsa citarii cat si citarea eronata, de atribuire a unei opere altui autor, incalca dreptul moral al autorului de a pretinde recunoasterea calitatii de autor al operei (art.10 lit. b) din Legea nr. 8/1996).

O alta critica este ca reglementarea din Legea nr. 206/2004 art.4 lit.d) vine in contradictie cu dispozitiile art.9 lit.a) din Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor si drepturile conexe: *Nu pot beneficia de protectia legala a dreptului de autor urmatoarele: ideile, teoriile, conceptele, descoperirile stiintifice, procedeele, metodele de functionare sau conceptele matematice ca atare si inventiile, continute intr-o opera, oricare ar fi modul de preluare, de scriere, de explicare sau de exprimare.* Neexistand o protectie legala a acestora, ele fiind notiuni cu valoare de bun universal, preluarea lor chiar fara citare nu poate constitui plagiat. Intr-o solutie de speta pe tema plagiatului s-a precizat ca: *concordantele filologice in privinta infractiunilor, jurisprudentei medicale-veterinare, a expertizei medico-legale redhibitorii, respectiv a raportului de expertiza medico-legala veterinara (capitole considerate a fi plagiate) sunt firesti, din moment ce inserarea unor cunostinte medicale veterinare acceptate ca bun comun si a unor texte de natura legislativa, administrativa si judiciara nu se poate face decat folosind o exprimare standard, in afara careia respectivele cunostinte ar deveni inexacte. **Atat limbajul medical, cat si limbajul juridic sunt caracterizate de uniformitate, ele neputand fi folosite in mod diferit, ci reclamand o preluare intocmai de catre utilizatori.** Avand in vedere natura celor doua lucrari comparate, determinata de apartenenta lor la categoria lucrarilor cu caracter stiintific in materia medicinei veterinare, se retine ca in astfel de lucrari originalitatea este atenuata de*

forma de exprimare a ideilor sau de redare a informatiilor, ce contin un limbaj de specialitate, aproape standardizat

De aceea, in cauza sunt incidente si dispozitiile art. 9 lit. a din Legea privind dreptul de autor si drepturile conexe, care nu confera protectia specifica ideilor, teoriilor, conceptelor, descoperirilor stiintifice, procedeeelor, continute intr-o opera, oricare ar fi modul de preluare al acestora. O concluzie contrara ar conduce la extinderea nejustificata a sferei de protectie a dreptului de autor.

Un rol important in citarea textelor dintr-o lucrare il au si editurile si comitetele de redactie ale revistelor de specialitate. Acestea isi stabilesc reguli de citare cu trimitere de obicei la regulile Academiei privind predarea manuscriselor sau isi stabilesc reguli proprii. In procesul editarii de lucrari din domeniul juridic citarile sunt importante deoarece au drept scop de a scoate in evidenta actualitatea lucrarii prin semnarea celor mai recente modificari legislative, opiniile exprimate in doctrina si stadiul jurisprudentei. Verificarea citarilor se face de redactori de specialitate, dificultatea verificarii fiind in functie de provenienta manuscrisului. Astfel facem distinctia intre manuscrite propuse de autori sau manuscrite la comanda (opera comandata de editor).

Redactorii de specialitate au datoria sa semnaleze si citarile corecte dar excesive. Sunt permise, fara consimtamantul autorului si fara plata vreunei remuneratii utilizarea de scurte citate dintr-o opera, in scop de analiza, comentariu sau critica ori cu titlu de exemplificare, in masura in care folosirea lor justifica intinderea citatului (art.33 alin.1 lit.b) din Legea nr. 8/1996), dar intr-o hotarare pronuntata de catre Tribunalul de Mare Instanta din Paris s-a retinut ca „faptul de se fi folosit 343 de citate si de a compune, astfel, primele 86 de pagini ale unei carti de 320 de pagini constituie un abuz de drept”. In legatura cu reproducerea de „scurte extrase” sau citate din articolele de presa. Curtea de Justitie a Uniunii Europene a stabilit ca actul de imprimare a unui extras compus din 11 cuvinte, care se efectueaza in cursul unui procedeu de captare de date nu poate fi realizat fara consimtamantul titularilor drepturilor de autor vizati.

Chestiunea citarii excesive se pune si prin prisma noilor tehnologii, astfel megaproiectul Google Books de digitalizare a cartilor pune in discutie insasi reevaluare protectiei dreptului de reproducere a operelor. Daca apartin domeniului public, cartile digitalizate sunt puse la dispozitia cercetatorilor in intregime; dar in situatia in care se afla sub protectia dreptului de autor, sunt accesibile numai cateva extrase, ceea ce nu este pe placul detinatorilor drepturilor respective deoarece Google nu cere nicio autorizatie prealabila.

Consideram ca limitarea calificarii plagiatului doar la lipsa unei citari este incompleta. Suntem in prezenta unui plagiat daca sunt identificate cumulativ urmatoarele elemente:

i)elementul material, preluarea unui text si lipsa citarii textului preluat, situatie surprinsa si in textul Legii nr. 206/2004, art.4 lit.d);

ii)elementul intentional, intentia vadita de a prezenta textele preluate si necesitate ca fiind creatie sau contributie personala.Element eliminat din textul Legii nr. 206/2004, art.4 lit.d) prin O.G. nr. 28/2011;

iii)lucrarea pretinsa a fi plagiatata sa fie originala.

In legatura cu ultimul element, acela al originalitatii lucrarii pretinsa a fi plagiatata, la nivel de jurisprudenta s-a statuat ca o lucrare care nu este predominant *originala, novatoare, fundamentala (s.n.)*, ci e doar la nivel de compilatie nu poate fi considerata sursa unui plagiat. Originalitatea absoluta o intalnim in putine situatii, acest criteriu al originalitatii va fi analizat diferit, in functie de genul lucrarii analizate. Pentru operele din domeniul stintific doctrina a

statuat ca „originalitatea formei de exprimare este limitata de rigoarea limbajului stiintific”. in domeniul juridic este dificil ca o lucrare sa fie originala, novatoare, fundamentala gradul de originalitate fiind mult redus. Regasim in opere din perioada de dinainte de 1989 texte preluate ad literam sau modificate fara citare din opere publicate in perioada interbelica, autorii din perioada interbelica la randul lor publicau masiv texte traduse din operele autorilor francezi.

Originalitatea este prezumata, de aceea revine autorului acuzat de plagiat dovedirea faptului ca opera presupusa ca i-a adus atingere nu este originala. Originalitatea nu trebuie sa vizeze insa ideile continute in lucrare, acestea fiind libere sa circule, ci modul lor de exprimare, maniera in care ele sunt comunicate publicului. Originalitatea

2. Actiunea in plagiat. Metode propuse pentru probarea plagiatului

deci exprimate sau valoare summa a opere nu intereseaza din punctul de vedere al dreptului de autor.

Dreptul moral, nepatrimonial al autorului de a pretinde recunoasterea calitatii de autor este continut de art.10 lit.b) din Legea nr. 8/1996 – autorul unei opere are dreptul moral de a pretinde recunoasterea calitatii de autor al operei (dreptul la paternitatea operei), iar art.11 alin. (1) prevede ca drepturile morale nu pot face obiectul vreunei renuntari sau instrainari

Actiunea in plagiat, are un caracter personal nepatrimonial si poate fi formulata numai de autorul care pretinde ca i-au fost copiate fragmente din opera. Temeiul actiunii il constituie art. 139 din Legea nr. 8/1996 astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 76/2012 pentru punerea in aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedura civila.

Actiunea in plagiat se poate face direct la instanta competenta. Procedura instituita de Legea nr. 206/2004 nu constituie o procedura prealabila obligatorie.

Sunt propuse mai multe metode de identificare, de analiza a plagiatului. Astfel se propune metoda «gruparii punctelor de contact», unde mai intai se cauta asemanarile intre cele doua creatii, iar mai apoi diferentele, facand ulterior o comparatie.S-a exprimat si opinia ca „trebuie sa se aprecieze asemanarile si nu diferentele”, iar reputatul autor Henri Desbois cu referire la opera literara a propus urmarirea a trei elemente: ideea, structura si exprimarea: ideea nefiind protejabila, doar structura si/sau exprimarea pot tine de contrafacere. Dupa Eugene Poillet „daca imprumutul e bine disimulat, cu atata abilitate imbinat cu partile originale incat devine aproape imposibil de recunoscut sub noile vestminte cu care e acoperit, si ceea ce face ca autorul lucrarii imitate sa nu aiba de suferit din aceasta cauza nici in ceea ce priveste reputatia sa si nici financiar, judecatorul ar putea decide ca plagiatul nu merge pana la contrafacere”. Distinctia intre plagiat si o opera originala poate fi dificila si se considera a fi „o problema de apreciere”, atunci cand plagiatul nu este sub forma unei reproduceri servile.

Mai nou, sub impactul noilor tehnologii se propune verificarea plagiatului cu un program de calculator. Suntem convinsi ca acest sistem de verificare compara o lucrare banuita de plagiat cu lucrari originale pentru fiecare domeniu, inclusiv opere originale cazute in domeniul public. Esential in compararea unei lucrari in acest sistem fiind baza de date ce consta in operele considerate originale. Indiferent de metoda folosita se exclud de la comparatie:

1) *ideile, teoriile, conceptele, descoperirile stiintifice, procedeele, metodele de functionare sau conceptele matematice, legislatia, jurisprudenta,* care, conform art.9 lit.a) din Legea nr. 8/1996, nu pot face obiectul protectiei dreptului de autor;

2) *texte preluate din culegerile de opere stiintifice, opere derivate care au fost create plecand de la una sau mai multe opere preexistente (colectiile sau compilatiile de materiale, enciclopedii, baze de date) – art. 8 din Legea nr. 8/1996.* Reproducerea servila a unei opere derivate nu este plagiat, ci o reproducere fara drept.

Orice lucrare din domeniul stiintific are ca scop, obligatoriu, prezentarea la zi a institutiei care face obiectul studiului, prin prezentarea tuturor opiniilor exprimate de majoritatea autorilor pana la acel moment, deci e firesc ca un program de calculator sa semnaleze intr-o proportie semnificativa identitate de texte.

Raspunderea pentru plagiat este a autorului plagiator, dar in masura in care se dovedeste ca editorul avea cunostinta sau putea sa prevada acest lucru raspunderea se poate extinde si asupra acestuia.

In concluzie, o viitoare reglementare a definitiei legale a plagiatului ar trebuie sa cuprinda toate cele trei aspecte prezentate succint in prezentul material. E indicat, din perspectiva tehnicii legislative, ca

dispozitiile unei noi reglementari sa fie corelate cu cele existente din domeniu in special legislatia drepturilor de autor.”

[* Cititi aici lucrarea integrala, cu notele de subsol](#)